

Az ikrek

[2014. január]

1.

Két évig s nyolc hónapig laktunk együtt Judittal. Az első lakás Rákosszentmihályon volt, kint a város szélén, földutas utcában. A tulajdonos hatvanas özvegyember, a családi ház melletti nyári lakot adta ki, oda húzódtunk a kibírhatatlan kollégiumi napok után. A zeneiskola és kollégium a város másik szélén volt, Békásmegyeren. Sokféle országból voltak ott határon túliak, mint egy menekülttáborban. Az első pesti hónapot egy osztályteremben töltöttem, az ablak mellől félretoltam a padokat, oda helyeztem el a matracot, hogy éjjel is kilássak. Néztam az éjszakai világítást, nem láttam még ilyen fényes, városi éjszakákat. Közben egy magnó szólt a fejem mellett, Moszkvából kaptam legidősebb nővéremtől. Napközben Pablo Neruda összes verseit lapozgattam, ezt a kevéske érettségi pénzből túrtam a békásmegyeri könyvtárosoknál.

Aztán nyolcfős szobákba tereltek, karámba, mint a bárányokat, nem volt egy perc nyugtom, költözni kellett.

Akkor már nehéz volt emlékezni, s nehéz most is. Pár nap alatt megváltozott a világ térszerkezete, az addigi életem Gyergyóban, falun, egy másik országban egy nyári kirándulásnak tűnt: valószínűtlen, s nem is lehet igaz. Egy jól irányzott mozdulattal valaki összterelte a gyerekkor lomjait, s besöpörte egy csatománylásba.

Judit valahol a Hévv-megálló és a kollégium közti szakaszon, panelek és falevelek között jött. Valahogy bizonytalanul, reszketegen járt, mintha egy kicsit a léghuzammal is vitetni akarná magát.

Én még mindig nem emlékeztem semmire, de Judit elég hamar megelégedte, hogy a zuhanyzóálcában kézzel kell mosni esténként a fehémeműt. Egy ismerős kiadó lakásról hallott a Szabolcs utcában, s egy éjszaka az orosz magnóval, Pablo Nerudával és a fehémeműkkel fizetés nélkül megléptünk Rákosszentmihályról. Emlékszem a menekülési szorongásra, amíg kiértünk a földútról, és felszálltunk az éjszakai buszra. Ott aztán megszűnt.

Félév után rendes lakásba költözünk.

Az új lakás galériázott, gangos bérházban volt a második emeleten, tulajdonosa Erdélyből elszármazott művészettörténész. Ezt sokáig nem értem: hogy a bútorok és a lakberendezés is művészet. De nem volt sok idő gondolkodni rajta, a kilencedik kerületben egy újságcsomagoló cégnél kaptam munkát, feketén, eleinte nappal, majd éjszakai műszakban tíz-tizenkét órát. Judit diákmunkára járt, és egy ideig még a zeneiskolát se hagyta abba.

Az éjszakai műszak eleinte kibírhatatlan, éjfélkor már ragad le az ember szeme, s még hátravan nyolc kerek óra. Kettőkor „ebéd”. Tíz perc a túrósbuktára, tíz perc a cigi, tíz perc gyorsalvás raklapon.

Időnként el lehetett lógni végére. Oda sírni jártam. Sírtam a fáradtságtól, hogy nincs kivel beszélgetnem, mert bár ismerem a szavak jelentését, mégsem tudom úgy összefűzni őket, hogy ne legyen valahogy különös és értelmetlen. Meg az sincs, amit mondanék. S attól, hogy nem emlékszem semmire, de már tudom, hogy nem, érzem a veszteséget a testemben. Próbáltam például apámra gondolni meg a volt középiskolás évfolyamtársaimra, de nem tartoztak már a valósághoz. Hát így egy hétig kábé minden éjszaka sírtam a végében.

De a gépek nem álltak le, s hajnal felé a portól, a gépzúgástól és a testi fáradtságtól aztán rám tört valami nagy egyenlőség. A rádió is folyton szólt, ehhez főleg a női munkatársak ragaszkodtak, hogy a nagy gépzajban legyen bár valami. Reggel a buszon a munkásokkal, akik akkor indultak, én is hazafelé tartottam. Hiába sírtam, hiába voltam fáradt, és hiába éreztem, hogy én ezt nem bírom, a gépek soha nem álltak meg, mindig jött a következő műszak, és a város sem állt meg egy pillanatra sem. Lassan befeleledkeztem az egyenletes zajba, működésbe, a csomagológépek, buszok, villamosok, rádióadók zagyva ritmusába. Abba, hogy hetekig nem tudom kipihenni magam. S hogy félóra zuhanyozás sem elég, hogy kicsit tisztának érezzem magam. És a víz is drága. Hogy kezdek öreg lenni. S hogy Judit számítana rám, hogy legyek vele is, de nem megy.

2.

A beavatás az, hogy amikor a kötözőgépen vagyok, Ernő észrevétlenül mögém áll és odafingik. Pukizik, ez az új, sunyi és elviselhetetlenül idegen műszó, amit megtanulok, de nem áll rá a szám.

Meg kellett tanulni erre jól reagálni. Eleinte azt hittem, véletlen az egész, és udvariasan úgy tettem, mintha mi se történt volna. Belefeledeztem az elléktelenségbe.

Aztán feltűnt, hogy ilyenkor a többiek kuncognak. Ők is udvariasak, nem röhögnek ki nyíltan. Talán még sajnálnak is. Nem lehetek könnyű eset, jó néhányszor le kell fingnom, amíg megtanulom a helyes reakciót.

– Ernő! A kurva anyádat! – mondom félig megjátszott dühvel, ezen az új nyelven, ledobom a kezemben lévő újságköteget, és arrébb állok.

Bár ez sem mindig megfelelő, mivel az erdélyiek érzékenyebbek az anyjukra, és Ernő is erdélyi. A titok az, hogy nem szabad megsértődni, ha Ernőnek kedve támad szándékosan az orrod alá fingani. Mégis, vállalni kellett a kockázatot, hogy a „kurva anyád” a színlelt indulat mellett esetleg nem fejez ki elég elismerést is. Ha nem sikerül, Ernő tényleg megsértődik, hogy szidom az anyját. És nem szabad elkeseredni sem, ami nehezebb, úgy a századik eset után. Bár a századik eset után már nem is tudsz igazán elkeseredni. Csak azt mondod:

– Ernő! Te elkeserítő vagy. – Azért lehet ezt mondani, mert az elkeserítő szó újszerűen hat, van benne egy váratlan érzelmi árnyalat, amin lehet nevetni. Ernő meg elismerésnek veheti, hogy új jelzót vívott ki magának. Értékeli a nyelvi leleményt.

Idővel aztán megértem, hogy van ebben jó is. Három órán át végzed ugyanazt a monoton mozdulatsort, leszámolod a lapokat, kettőt lépsz, behelyezed a köteget a kötegelőbe, pedál, köteg fordul, pedál, fordulsz, rakod a raklapra, s megint előlről. A harmadik óra után egyszer csak látod, hogy Ernő sompolyog, készül lefingani. Hagyod. Hagyod, mert két-három percre abba lehet hagyni a kötegelést, arrébb lehet állni, míg szellőzik, ki lehet lépni a gépsorból. Ellazítod egy kicsit a tagjaidat. A gép persze nem áll le, de már elég profi vagy, hagyhatod gyűlni a lapokat kicsit, mert be tudod hozni. Ha ilyenkor Karesz, a művezető megkérdezi, miért nem vagy a kötegelőnél, ugyanazzal a félig színlelt dühvel mondhatod:

– A köcsög Ernő megint odafingott.

Ezt Karesz is elfogadja, ez szabályos kibúvó. Tudja, hogy nem kellemes. Ő az, aki anélkül fíngatja vissza Ernőt, hogy művezetői

méltóságán csorba esne. Mert Karesz nem vesz részt a fizikai munkában, csak felügyel, szervez. Fehér pólóban és tiszta tréningnadrágban egész nap. Tiszta ruhában fingani, ahogyan Karesz, egész másvalami. Igazi szaga sincs. Nem keveredik savanyú izzadságszaggal, mint az Ernőé, hanem a dezodorjával. Az ő munkakörében például van hatása a dezodornak. Ernő persze, mint régi káder, alázatos elismeréssel szívatja vissza Kareszt. Együtt nevetnek, ha egyik diáklány pólóján kidudorodnak a mellbimbók, amikor Karesz mellé áll. Mert Karesz elég jó csávó, tudja ezt a főnök is, ezért jó művezető, kedvelik a diáklányok. De a feketézőkkel, akiknek hamis számlára fizet a főnök, Karesz kevésbé kedves. Erikát például folyton szívatja, mert minden cigiszünetben elszív egy füvet, és ettől egész nap jó a kedve. De mi, állandósok, tudjuk, hogy Karesznek van barátnője, Danielának hívják, vele lakik. Moldvai lány, különleges, román akcentussal beszél. Ő is itt dolgozik, Karesz őt is szívatja, mint a többi állandóst. Elvégre neki is ő számláz. Egyszer hangosan, többünk előtt emlegeti Daniela „barna folyásos bugyját”. Poénnak szánja, de Daniela utána fél napig sír, majd szótlánul dolgozik a műszak végéig. Aztán egyszer csak nem jön többet, mert elszökik Karesztől, állítólag Olaszországba táncolni. Így aztán szépen lebomlik az egyenlőség, redők keletkeznek és szűrő részletek, van pénz, dolgozom, néha új nadrágot veszek egy turkálóbán. Vasárnaponként, ha nem túlórázok, olvasom a Graham Greene-regényeket. Mi a faszért, azt se tudom. Lassan idegesítővé válik, hogy Judit olyan bizonytalanul jár, hogy még mindig tudja vitetni magát a légáramlattal a metróban, vagy ha kimegyünk sétálni a Városligetbe, mert szereti nézni a kacsákat. Nincs kedvem kimenni, görnyedten, de mégis megyek. S közben azt gondolom, hogy kurva anyjukat a kacsáknak.

3.

Az emlékekkel is történik közben egy s más. Van valami zavaró abban, hogy a külvárosokban folyton otthoniakba botlom, akikre nem emlékszem. Mi az, hogy ezek még mindig léteznek? Mintha mi sem történt volna. Tolakodnak, jól vagyok-e, mikor megyek haza. Tudniillik ők hazajárnak, csak vendégmunkások itt. Meg jönnek erdélyi diákok is pár napra a csomagolóba, hogy keressenek kis zsebpénzt, Nagyváradról, Kolozsvárról, Zilahról, Csíkból, Gyergyóból. És természetesen vesznek, hogy onnan jöttek. Mindenféle szakokra járnak Pesten. Én meg közben feketén targoncázok, és egyetértőleg szidom az „idióta diákokat” Ernővel, mert nem érdeklí őket a munkamorál, lógnak, lassan hordják a köteget, nem szeretik a koszos munkát. Akkor én ott lakom már Pesten, pesti vagyok, munkás. És aztán valaki hazaviszi a hírt, hogy „valami városi kurvával” vagyok összeköltözve. Édesapám dühöng és megüzeni, hogy „a román rendőrséggel foglak hazahozatni”. Én felhívom édesapámat, akire nem emlékszem, de per pillanat muszáj, s ha nem is ezekkel a szavakkal, de elküldöm őt a jó kurva anyjába. Hagyjon engem békén. Törődjön a maga bajával. Judit januárban betölti a harmincat, én tizenkilenc vagyok. Egyre gyakrabban kérdezi: – Öreg vagyok? Ráncos? – s én mondom, hogy nem, mert Judit tényleg nem öregszik, mintha azt tervezné, hogy megvár. Elkezdünk újra ugyanabban a világban létezni, figyel rám, igyekszem én is. Elmeséli, hogy gyerekkorában kivitte a nagyanyja tulipánt árulni az udvarhelyi piacra. Hogy a mostohaanyja gyűlölte őt. Ekkor jut váratlanul eszembe, ahogy a légáramlattal jön a békásmegyeri panelek között, úgy másfél éve. S hogy a nagynénje meglopta. Hogy Vásárhelyen lakott kilenc évig a barátjával, aki el akarta venni. Akkor jött el Pestre. Kezdem érteni, hogy ki is ez a Judit.

S kezdek emlékezni én is. Jól van, kezdünk összeállni történeté.

A rettenetes fáradtság alól megmozdul bennem is valami légáramlat. Elegem lesz a határon túliakból, Erdély valóságos városneveiből, a feketéző vendégmunkásokból, apámból, az egész otthoni pereputtyból. Elég volt, ezek semmiből se tanulnak, hiába diákok.

Egy reggel ébreszt a zöld Motorola, kinyomom, alszom tovább. Egy pillanat alatt döntöm el, hogy többet nem megyek dolgozni a csomagolóba. A maradék pénzből új farmert vásárolok, dzsekit, bőrcipőt, zakót. Levedlem magamról a koszos göncöket, a külvárost, Ernő savanyú szagát. Rendes cigit veszek, nem szívom többet a porízú ukrán feketét, amit a Lehel piacon szerválnak a cigányok. Aztán két hónapig éhezünk, alig tudjuk fizetni a lakást. Lisztből, sóból, olajból sütjük a kenyeret. Ezek a mézeshetek.

Végül hamis iskolalátogatási igazolással fölkeresem az egyik diákszövetséget a Dob utcában, diákmunkára jelentkezem. Olcsóbb, de újabb lakásba költözünk: minigarzon Lágymányoson. És kizárólag irodai munkát vállalok.

A harmadik évre már tökéletesen beszélem a nyelvet, eligazodom az ország jogrendjében, hamis papírokkal s állampolgárság nélkül ugyan, de budapesti lakosnak tudom magam. Ismerem a várost, mint a tenyeremet. Elhatározom, hogy elvégzem a jogi egyetemet, legyen nekem is szakom, ügyvéd nem akarok lenni, de az első bevándorló miniszterelnök, az talán.

Még nem sejttem, hogy nem olyan könnyű pesti lakossá válni. S hogy az erdélyi városok sem annyira valóságosak.

4.

Több mint két év után először Judittal léptem át visszafelé a román–magyar határt. Az udvarhelyi maszek buszon mindenkit felismertem, ugyanazok voltak ők, akik a csomagolóban dolgoztak, akikbe egy időben folyton belebotlottam a külvárosokban, akiket el akartam kerülni, mert hányingerem volt tőlük. Arcukról, beszédükről, öltözködésükről föl lehetett ismerni őket. Magamat láttam bennük, nem sokkal korábbi önmagamot, akit üldöz a hazája, az emlékei, aki nem tud kilépni abból a bizonyos régi történetből. De ezúttal nem volt hányingerem. Volt távolság, valami távlat. Közösséget nem, de valami részvétfélt, azt érezni tudtam. Útközben Erdély, pontosabban Románia nehezen felismerhető helynek mutatkozik, valamelyik előző életem színhelye talán, amit most látok viszont először vagy ezer év után. Judit és én: látogatók az előző életünkben.

Valami különbség mégis volt kettőnk közt. Szülővárosát ő nem elfelejtette, egyszerűen félretette. Mint egy elromlott, használhatatlanná vált játékszert. Ha nem jó már semmire. Engem meg újra megleptek a helyek, minden új volt, s képzeltem valami otthonosságot beléjük. Mint amikor egy idegen város lakóitól megirigyled, ahogy otthon vannak benne. Hát ez volt a csapda.

És zavart, hogy Judit ennyire túl van rajta. Egyetlen helyre akart feltétlenül elmenni: Sófárvára, a nagyanyja sírjához.

– Egyedül ő szeretett – mondta.

És senki másnak nem adott esélyt. Mondhattam, hogy de hát mások is szerettek biztos, a maguk módján. Ő nem ismert ilyet, hogy a maguk módján. Minden apró szándékos gonoszságra pontosan emlékezett, csak a tévedéseket felejtette el. Elmentem vele a sírhoz, de nem értettem még ezt. Gyerek voltam, ehhez még mindig gyerek.

Gyergyóba nem is mentünk le, nem akart a szüleimmel találkozni, igazság szerint én sem. Ha szóba kerültek, éreztem, valahogy még énám is gyanakszik, mintha védeni akarnám ellene apámat.

Aztán valahol mégis elcsuklott az egész.

Én megint éjszaka dolgoztam a Vodafone Rt-nél telefonos tudakozósként, s készültem a történelem szakra, ha már diákmunkára járok. Meg is lepődtem, hogy a történelemkönyvek szerint a középkori magyar királyok tényleg léteztek, nem csak mesefigurák. Középiskolában csak ókort tanítottak, meg Románia történetét, előbbi túl távoli volt, utóbbit hivatalból nem hittük el. Szorgalmasan magoltam tehát az értelmetlen dátumokat a hívások szüneteiben, anélkül, hogy elhittem volna az ezeréves mesét. Hisz az egész csak kitaláltak az unatkozó, folyton háborúra szomjazó történetírók. És ott ült a mellettem lévő boxban Enh Dzsargal is, a mongol származású tudakozós kolléga, akinek magyarul azt jelenti a neve, hogy Békés Boldogság. Kérdeztem, de ő sem emlékezett semmilyen tatárjárásra. Na hát akkor?

Judit akkor már a jogra járt, én meg fél háromkor éjszakánként valótlan magyar királyokkal, meg királynőkkel, továbbá valós percdíj-táblázatokkal a fejemben érkezek haza Lágymányosra. Kéri, hogy zuhanyozzak le, de nekem nem mindig van erőm erre. Különben is: már nem a csomagolóban dolgozom, hanem egy steril irodában, a belvárosban.

Viszont mindig hozok neki is egy almát a Vodafone Rt. konyhájából.

De valami történt közben, talán a kárhóztató szavak hatására.

Egy éjszaka nem találok otthon. Hívom, nem veszi föl. Majd mikor mégis fölveszi, valahogy ki van fulladva a hangja.

– Jól vagyok – ezt mondja.

Zavarban van, de nem akar hazudni. Nem is vitatom, valahogy jogos, ennyi minden után nekem már minden jogosnak tűnik. Juditnak igaza van.

Csak az ikrekre nem számítottunk, akik közül az egyik halva született volna. Az apjuk nem akarta őket, de fizette az abortuszt, így elmentem Judittal a Klinikákhoz. Őrzöm a kerítés betonalapzatát, ahol várom. Leomlott egy darab belőle, ahogy rátettem a lábam. Egy hegynyi kő omlott le, és eltemette bennem az egész Budapestet.

Gyalog mentünk haza. Judit szomorú volt, mint egy fiatal, gyermekeitől megfosztott anya, és persze sírt is. A Szabadság-hídnál meg rám tört megint egy nagy egyenlőség: hogy ha nem is lehettem bevándorló miniszterelnök, de lehettem volna egy pesti jogász gyerekeinek a fiatal édesapja.

Ezután többé nem voltam kíváncsi Budapestre. Tudtam, kibírom, bármi történjék is velem ebben a rohadt városban.

Judittal két hónappal ezután szakítunk, mikor elkezdem az egyetemet irodalom szakon. Ő a Gellért-hegyre költözött, néha meglátogattam, s meséltem neki Vergiliust, Dantét, mindent, amiről éppen tanultam az egyetemen. Szerette őket, emlékezett is rájuk homályosan, de nem tudták meggyőzni a szavak. A törvények ereje, őt az érdekelte.

Egyszer az erkélyen állt, éppen mellettem, amíg én elszívtam a cigit, és azt mondta, hogy áll mögötte egy kerub, egy gyönyörű, gyönyörű szép és nagyon erős láthatatlan férfi karddal a kezében, aki megvédi őt minden gonoszságtól. Ekkor eszembe jutott, amit régebben mesélt, hogy nagyon szeretett hegedülni. S hogy én sohase hallottam őt játszani.

Egy következő alkalommal, amikor meglátogattam, hevesen rám támadt, és azt mondta, hogy én soha, de soha nem voltam szerelmes belé, hogy mindvégig hazudtam, s hogy többé soha nem akar engem látni. És elhagyom akkor én őt örökre.

Még sokáig lakom ezután is Budapesten, előlről kezdek megint mindent, felejték, és elvégzem az egyetemet. Mintha lehetne felejtetni. Mintha el lehetne dönteni, hogy hol kezdődik vagy végződik a történet, amibe épp bele vagy gabalyodva.

Néha váratlanul fel szokott bukkanni a Rákóczi úton vagy a Ferenc téren Judit, amikor látogatóban vagyok, s bóklászok Pest utcáin. Rám néz, de soha nem ismer föl. Mintha én lennék az egyedüli, akit el akar felejtetni. Vagy azt gondolja, ez az egész is csak tévedés volt.

Egy idő után aztán mégis hazalátogatok Gergyóba is, fölismerem a vonatból a hegyeket, a levegő illatát, érzem a légáramot. Állok a huzatban, és hosszú idő után tudok sírni megint, majd rögtön utána épp ezen nevetek. Hogy kis időre bárhol otthon lehet lenni, de otthon, na az nincs. Mert az már fölösleges.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Borbély András

Látó Szépirodalmi Folyóirat